

Handläggare
Karolina Landowska
Telefon: 08-508 35 509

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 30 augusti 2016

Ärende 7

Yttrande över remiss av samrådsremiss om nästa regionala utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2050

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden hänvisar till arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Arjun Bakshi
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson Bech
utvecklingschef

Sammanfattning

Stockholms läns landsting har arbetat fram ett samrådsförslag på en regional utvecklingsplan för Stockholms regionen (RUFSS). Den regionala utvecklingsplanen är ett gemensamt kontrakt och pekar ut den långsiktiga riktningen för Stockholmsregionen.

Utvecklingsplanen ligger till grund för såväl den fysiska planeringen som tillväxtarbetet i regionen. Samrådsförslaget är basen för nästa regionala utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2050. Den nya regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen kommer att gälla för perioden 2018–2026.

Att vara Europas mest attraktiva storstadsregion ska vara ledstjärnan för planeringen, implementeringen och uppföljningen av RUFSS 2050. De investeringar och utvecklingsinsatser som behövs för att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion ska leda till att regionens invånare upplever ett gott och tryggt liv samtidigt som de ekologiska planetära gränserna inte överskrids. För att uppnå detta fastställs i RUFSS 2050 mål för arbetet: en tillgänglig region med god livsmiljö; en öppen,

jämställd, jämlik och inkluderande region; en ledande tillväxt- och kunskapsregion; en resurseffektiv och resilient region.

Arbetsmarknadsförvaltningen skriver i sitt yttrande att förvaltningen i huvudsak ställer sig positiv till den vision och de mål som presenteras i RUFSS 2050. Arbetsmarknadsförvaltningen anser det positivt att de socioekonomiska utmaningarna lyfts fram konkret i samrådsförslaget. Förvaltningen är även positiv till att inomregionala socioekonomiska skillnader mellan regionens bostadsområden ska beaktas i stadsbyggandet likväl som inom arbetsmarknaden. I likhet med RUFSS 2050 anser förvaltningen det viktigt för regionens framtida arbetsmarknad att exkluderande strukturer försvinner och ersätts av mer jämlika rekryteringsvägar. Ett sätt att göra detta är att arbeta in sociala klausuler i offentlig upphandling. Här ser förvaltningen en utvecklingspotential för samrådsförslaget då det tydligare kan framgå att detta förespråkas i RUFSS 2050.

Sammanfattningsvis anser arbetsmarknadsförvaltningen att RUFSS 2050 som ledstjärna för regionens gemensamma utvecklingsarbete är positiv och motiverande. Samrådsförslaget har lyckats att sammanväva olika kompetensområden och strukturella strategier i en gemensam vision som tydligt visar riktningen för det framtida utvecklingsarbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben på arbetsmarknadsförvaltningen.

Bakgrund

Stockholms läns landsting har arbetat fram ett samrådsförslag på en regional utvecklingsplan för Stockholms regionen (RUFSS). Stockholms stad har tillsammans med andra berörda kommuner och organisationer inbjudits att lämna synpunkter på det samrådsförslag landstinget arbetar fram. Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till utvalda nämnder i staden, däribland arbetsmarknadsnämnden, för yttrande.

Under 2013–2014 genomförde Stockholms läns landsting ett aktualitetsarbete av RUFSS 2010. Det framkom då att regionens aktörer upplevde att RUFSS 2010 i stora delar fortfarande är aktuell och användbar, men att det finns behov av förtydliganden och uppdateringar samt att det behövs en tydligare prioritering av vilka åtgärder som ska genomföras och vilken riktning den kommande regionala utvecklingsplanen ska peka ut. Eftersom RUFSS 2010 formellt upphör att gälla efter sex år, arbetar Stockholms läns

landsting med att ta fram en ny regional utvecklingsplan, RUFS 2050, som bygger vidare på RUFS 2010, men som tar fasta på de synpunkter som kom fram under aktualitetsarbetet. Den nya planen börjar gälla 2018.

Ärendet

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen är ett gemensamt kontrakt och pekar ut den långsiktiga riktningen för Stockholms region. Utvecklingsplanen ligger till grund för såväl den fysiska planeringen som tillväxtarbetet i regionen. Samrådsförslaget är basen för nästa regionala utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050. Den nya regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050, kommer att gälla för perioden 2018–2026.

Landstingets tillväxt- och regionplanenämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2016 att skicka samrådsförslaget på remiss. Remissperioden pågår fram till och med den 30 september 2016. Till samrådsförslaget hör också en samlad konsekvensbeskrivning och en bilaga om de storregionala perspektiven, som Stockholms läns landsting tagit fram tillsammans med planeringsorganen i östra Mellansverige.

Liksom tidigare regionala utvecklingsplaner ska den kommande regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 vara känd, förankrad och gemensam. Den ska även sträva mot att bli mer genomförandeinriktad än tidigare regionala utvecklingsplaner för Stockholmsregionen. Stockholmsregionen består av tusentals aktörer och mer än 2,2 miljoner individer som driver utvecklingen framåt inom näringsliv, akademi, förvaltning, föreningsliv, trossamfund, nöjesliv och umgänge med mera. Det regionala utvecklingsarbetet drivs av många olika aktörer genom projekt, planer och aktiviteter. En regional utvecklingsplans främsta funktion är att peka ut en långsiktig gemensam riktning för regionen.

Europas mest attraktiva storstadsregion

I RUFS 2050 tillämpas ett uppdaterat förhållningssätt till hållbar utveckling: *Människan är i centrum, ekologin sätter ramarna och ekonomin är ett medel och en förutsättning för hållbar utveckling.* Det uppdaterade förhållningssättet betonar att de tre hållbarhetsperspektiven – det sociala, det ekologiska och det ekonomiska – är beroende av varandra och ska hanteras tillsammans.

De investeringar och utvecklingsinsatser som behövs för att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion ska leda till att regionens invånare upplever ett gott och tryggt liv samtidigt som de ekologiska planetära gränserna inte överskrids. Regionen behöver ett dynamiskt, starkt och kunskapsinriktat näringsliv för att kunna säkerställa välfärden för den växande befolkningen, men också för att klara omställningen till att minska samhällets negativa påverkan på miljö och klimat.

Stockholms regionen ska vara en *resilient* region. Resiliens är ett systems långsiktiga förmåga att stå emot eller hantera olika störningar och förändringar, återuppbygga viktiga funktioner och vidareutvecklas. Det handlar även om att kunna vända kris till möjlighet. Flexibilitet, diversitet, anpassningsförmåga och robusthet är några grundläggande egenskaper som bygger upp resiliens. Begreppen är användbara för all slags systemanalys. Resultaten kan användas i planeringen av framtida investeringar och utvecklingsinsatser i regionen, exempelvis för att bidra till att främja regionens inkluderande strukturer, att geografiskt och ekonomiskt överbrygga befintliga sociala och kulturella klyftor, samt att fysiskt och samhälleligt bryta den socioekonomiska segregationen i regionen.

Stockholmsregionen kännetecknas av en internationell befolkning där människor har sina rötter i alla delar av världen. De flesta nationer världen över, även Sverige, har skrivit under FN:s deklaration för mänskliga rättigheter och implementerat den i nationell lagstiftning. Deklarationen för mänskliga rättigheter har därmed blivit en gemensam internationell värdegrund som även binder samman Stockholmsregionens internationella befolkning och även ligger som grund för RUFSS 2050. Den regionala utvecklingsplaneringen – från planering och genomförande till uppföljning och utvärdering av utvecklingsinsatser och ordinarie verksamhet – har människan i fokus.

Den regionala utvecklingsplanens funktion

Den regionala utvecklingsplanen fyller flera funktioner. Planen ska bland annat:

- visa på regionens samlade vilja
- fungera som en gemensam plattform för regionens aktörer och för samverkan med länen i östra Mellansverige
- vara vägledande för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser
- bidra till att uppfylla nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i regionen

- visa på kopplingar mellan olika systemperspektiv i den regionala utvecklingsplaneringen
- vara utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet
- ange förhållningssätt för regional samordning av mark- och vattenanvändning och för lokalisering av bebyggelse och anläggningar.
- vara en viktig utgångspunkt för den statliga trafikinfrastrukturplaneringen

Förutsättningar och utmaningar för Stockholmsregionen

Omvärlden förändras ständigt och Stockholmsregionen integreras allt mer i globala strukturer. Det är viktigt att den regionala utvecklingsplaneringen vilar på kunskaper om förändringar i omvärlden och regionens särskilda förutsättningar och utmaningar. Sedan RUFSS 2010 antogs har länets befolkning ökat med närmare 200 000 invånare. Ekonomin har vuxit trots en kraftig nedgång i Europa och teknikutvecklingen har tagit stora steg framåt. Samtidigt har de socioekonomiska skillnaderna i länet ökat, liksom antalet flyktingar från oroshärddar i världen. Sedan 2010 har också medvetenheten om miljöproblem och klimatförändringar blivit större. För att Stockholmsregionen ska fortsätta att vara attraktiv och hållbar, krävs att regionens aktörer jobbar med både regionens styrkor och svagheter.

Trots en stark arbetsmarknad har Stockholmsregionen en hög ungdomsarbetslöshet, i synnerhet bland ungdomar med utrikesfödda föräldrar. Detta är ett stort och växande problem eftersom Sverige och Stockholmsregionen samtidigt har en relativt hög och växande andel utrikesfödda. En OECD-studie från 2015 visar att Sverige tillhör, tillsammans med USA, Nya Zeeland och Finland, de länder där inkomstspridningen har ökat snabbast mellan 1985 och 2013. Socioekonomisk exkludering och segregation är därmed betydande problem i Stockholmsregionen.

Väl integrerade arbets-, utbildnings- och bostadsmarknader i ett storregionalt perspektiv ger en avsevärt större hemmamarknad och därmed underlag för ett varierat och starkt näringsliv med kvalificerade näringar. Det ger också en större mångfald av kvaliteter som är viktiga för val av bostadsort och för val av etableringsort för verksamheter. Sammantaget stärker det hela regionens internationella konkurrenskraft.

Under de närmaste 10–15 åren leder beslutade förbättringar av transportsystemet till ytterligare förstoring och förtätning av storstadsregionen. Stockholms funktionella arbetsmarknadsregion

utvidgas sannolikt till att även omfatta Västerås, Eskilstuna och Nyköping.

Utmaning 1: att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa

Mer än 2,2 av Sveriges knappt 10 miljoner invånare bodde i Stockholms län i slutet av 2015. Sedan 1980 har befolkningen procentuellt vuxit snabbare i Stockholms län än i riket. Fram till 2050 beräknas befolkningen i Stockholms län fortsätta öka och nå över 3 miljoner invånare.

En fortsatt befolkningstillväxt i Stockholmsregionen innebär att fler kan ta del av storstadens möjligheter och att de för med sig nya förmågor och livsdrömmar som kan bidra till regionens utveckling. Fler människor kan även innebära ökad markexploatering, fler transporter, större energianvändning, ökade behov av tillgänglighet till sjukvård, trängsel, utsläpp, exkludering samt segregation om utbyggnaden sker ovarsamt eller om invånarnas förmågor och förhoppningar inte tas tillvara. Urbaniseringen har många positiva sidor, inte minst när det gäller resurseffektivitet, men kan även innebära lokal miljöpåverkan. Vidare blir det en särskild utmaning att skapa ytor för barn och ungdomars behov, så som idrottsplatser, lekparkar och skolgårdar när staden förtätas och markpriserna ökar.

Utmaning 2: Att vara en liten storstadsregion och samtidigt världsledande

I ett internationellt perspektiv är Stockholm en befolkningsmässigt liten och perifer storstadsregion som ofta konkurrerar med betydligt större och mer centralt belägna storstadsregioner. Globaliseringen ställer stora krav på att Stockholmsregionen tar vara på nya möjligheter och gör strategiska och långsiktiga satsningar som främjar den regionala attraktiviteten och konkurrenskraften.

Utmaningen är att:

- Skapa goda förutsättningar för kunskapsförsörjning och goda förhållanden på en dynamisk arbetsmarknad.
- Höja kvaliteten och effektiviteten inom utbildningen, ha goda förhållanden på arbetsmarknaden och bra livsvillkor för inflyttare från utlandet.
- Motverka inomregionala skillnader mellan innerstad och ytterstad, mellan stadsbygd och landsbygd och mellan den norra och södra länsdelen.
- Stärka den internationella tillgängligheten i konkurrens med övriga storstadsregioner.

Utmaning 3: Att öka tryggheten i regionen samtidigt som världen upplevs som osäker

Världsoro till följd av krig, klimatförändringar och ekonomisk instabilitet påverkar tryggheten människors vardag. Detsamma gäller inomregionala förhållanden som ökade socioekonomiska klyftor, ansträngningar på välfärdsstaten och en ojämlig tillgång till samhällets resurser och möjligheter. Grundläggande faktorer för tryggheten är en bra bostad, en relevant utbildning och ett arbete som passar den individuella kompetensen, men också att må bra och kunna påverka sin vardag. Utmaningen är att:

- Få människor i regionen att känna större tillit till varandra och till samhällets institutioner för att skapa en sammanhållen region.
- Minska de inomregionala socioekonomiska skillnaderna.

Utmaning 4: Att minska klimatpåverkan och samtidigt möjliggöra ökad tillgänglighet och ekonomisk tillväxt

Storstädernas storlek och täthet ger goda förutsättningar för tillväxt, effektiva samhällsstrukturer och hållbara transportsystem som gång-, cykel- och kollektivtrafik. Samtidigt ger storstäder upphov till ökad konsumtion och omfattande transporter mellan inner och ytterområden, inom en stadigt växande pendlingsregion, samt till och från omvärlden. Utmaningen är att:

- Möjliggöra rörlighet och skapa en god tillgänglighet med mindre klimatpåverkan, såväl regionalt som globalt, som gynnar en ekonomisk tillväxt.
- Förändra resvanor, sättet att transportera varor och gods och i vissa avseenden invånarnas livsstil.
- Fasa ut de fossila bränslena inom transportsektorn.

Utmaning 5: Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa

Transportinfrastrukturen, bostadsbeståndet och utbildningssystemets kapacitet har under lång tid utvecklats i lägre takt än befolkningsökningen. Detta yttrar sig i ökad trängsel, tidsförluster, bostadsbrist och höga bostadspriser. Utmaningen är att:

- Åtgärda kapacitetsbristerna samtidigt som behoven fortsätter att öka. De finansiella och personella resurserna som krävs för att göra nödvändiga investeringar riskerar att bli hårt ansträngda.
- Skapa tillgång till bostäder för alla regionens invånare, både befintliga och tillkommande, som är överkomliga och av hög kvalitet.
- Skapa tillgänglighet i regionen vilket är avgörande för ett väl fungerande samspel mellan arbets- och bostadsmarknad.

- Regionen behöver åtgärder som stimulerar till en jämn regional utveckling.
- Regionen ska behålla sin ställning som ledande kunskapsregion. Kapaciteten inom den högre utbildningen i regionen behöver öka.

Det behövs ökade och samordnade investeringar i bebyggelse, utbildning och infrastruktur. Det är också viktigt att åtgärda brister ibland annat transportsystemet och att utnyttja befintlig bebyggelse och välfärdstjänster samt nya innovativa lösningar.

Utmaning 6: Att ha en fortsatt öppen region och samtidigt stärka inkluderingen

Stockholmsregionen ska vara en öppen region där alla människor, oavsett bakgrund, ska kunna få och tillvarata livschanser på jämlika villkor. Så är det inte i dag på arbets- och bostadsmarknaden. Regionen har stora skillnader i inkomstnivåer, hälsa, utbildning och arbetslöshet mellan regiondelar som behöver hanteras på flera sätt, bland annat i utvecklingen av ny bebyggelse. Utmaningen är att:

- Göra regionen öppen och tillgänglig, samtidigt som den är sammanhållen, inkluderande och erbjuder alla att ta del av regionens värden och tillgångar.
- Stärka tilliten mellan människor, vilket är både en förutsättning för och en väg till öppenhet.
- Stärka inkluderingen, vilket är en grundförutsättning för social hållbarhet.

Under 2014 bidrog nettomigrationen från utlandet mest till befolkningsökningen i Stockholms län. Immigrationen är en stor potential till både tillväxt och mångfald, men förutsätter ett gott mottagande så att de nyanländas förmågor tas tillvara i både arbets- och samhällslivet. Stockholmsregionens aktörer inom offentlig, privat och ideell sektor behöver bli bättre på att ta tillvara alla regioninvånarens kompetens, förmågor och livsdrömmar på ett mer jämlikt sätt. Regionen är i hög grad öppen för nya invånare och influenser, men inom regionen finns strukturer som verkar både segregering och diskriminerande. Inom och mellan olika migrantgrupper råder det stora skillnader i livsvillkor, utbildning, arbetsdeltagande och inkomst samt mellan kvinnor och män. Detta begränsar dessa individers livschanser och gör regionen mindre attraktiv att bo, leva och verka i men den blir också mindre intressant för företagsledningarna som letar efter en bas för sin verksamhet. Social sammanhållning handlar i hög grad om att minska den strukturella diskrimineringen på arbetsmarknaden och

vidga normerna för att bekämpa exkluderande strukturer i samhället och samhällsinstitutioner.

Individernas förmågor och kompetens för att möta arbetsgivarnas behov bör synliggöras och stärkas oavsett bakgrund som till exempel kön, etnicitet och ålder. Arbetsgivarna bör utveckla öppnare och mer transparenta rekryteringsprocesser för att skapa mer jämlika villkor för arbetssökande. Det är viktigt att skapa trygga inkluderande skolmiljöer och ett bra utbildningssystem i regionen som tillgodoser barnens och ungdomarnas förmågor och förutsättningar att uppnå sina livsdrömmar. En stark och öppen ekonomi som skapar hög efterfrågan på arbetskraft kan bidra till att bryta ner diskriminerande strukturer och därmed öka den sociala sammanhållningen. Den rumsliga strukturen påverkar också den sociala sammanhållningen genom hur bostadsområden och arbetsområden lägen och form påverkar hur invånarna lever och rör sig i regionen. Och det är därför viktigt att det blir ett samband mellan ekonomisk tillväxt och utveckling av goda bostads- och stadsmiljöer.

Mål och delmål för regionens långsiktiga utveckling

Att vara Europas mest attraktiva storstadsregion ska vara ledstjärnan för planeringen, implementeringen och uppföljningen av RUFSS 2050. För att kunna bedöma om utvecklingen går i visionens riktning har planen fyra övergripande mål som ytterligare definierar regionens attraktivitet:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region

För att öka planens genomslagskraft som styrdokument, har en målstruktur med fyra olika tidsperspektiv föreslagits: ett kort, ett medellångt och ett långt, samt i vissa frågor en vidare utblick mot framtiden.

Bortom 2050	Utblick mot framtiden	Visionen och förhållningssätten ska gälla tidlöst och långsiktigt.
Måläret 2050	Långt tidsperspektiv	För den rumsliga strukturbilden och regionens övergripande mål flyttas måläret från 2030 till 2050.
Fram till 2030	Medellång sikt	För delmålen och även vissa prioriterade åtgärder. Perioden fram till 2030 kan fungera som omfång.
År 2018–2026	Planens giltighetstid	De prioriterade åtgärder ska huvudsakligen genomföras under de åtta år som planen är giltig från det att den antas. Vid förändrade förutsättningar kan prioriterade åtgärder revideras.

Mål 1: En tillgänglig region med god livsmiljö

Stockholmsregionen är en rumsligt sammanhållen region som är sammanlänkad med kringliggande län. Regionens invånare och de som arbetar eller besöker regionen upplever att de har god tillgång till arbetsplatser, bostäder, samhällsservice, vård, ett kommersiellt utbud, natur, kultur samt anläggningar för rekreation och fritid. Invånare i alla grupper har en god hälsa och förtroende för den gemensamt finansierade samhällsservicen såsom hälso- och sjukvård. Människor kan förflytta sig med hållbara transportmedel och trafiklösningar i regionen på ett säkert, bekvämt och smidigt sätt. Den digitala infrastrukturen är väl utbyggd och utvecklingen av e-samhället ligger i framkant, vilket underlättar kontakterna med släkt, vänner och myndigheter, i Sverige och i resten av världen, för regionens invånare m.fl. Internationella förbindelser av olika slag stärker regionens koppling till omvärlden.

Delmål för år 2030

- Minst 9 000 och upp till 16 000 bostäder ska färdigställas varje år fram till 2030.

Nuläge: 9 050 färdigställda bostäder 2014, exklusive ombyggnationer och fritidshusomvandlingar.

- Minst hälften av regionens invånare når minst 55 procent av länets arbetsmarknad inom 45 minuter med kollektivtrafik.

Nuläge: 36 procent av arbetsmarknaden nås.

- Cykelandelen ska öka till 20 procent av samtliga resor i enlighet med Regional cykelplan för Stockholms län.

Nuläge 7 procent, genomsnitt för resor till/från och inom länet.

- Kollektivtrafikandelen (andel av motoriserade resor med kollektivtrafik i länet) ska öka med 5 procentenheter jämfört med idag.

- Minst 70 procent av nya bostäder ska tillkomma inom gångavstånd till kollektivtrafikens stomnät.

Nuläge: 50 procent av befintlig bebyggelse.

- Samtliga invånare, företagare och offentlig sektor ska ha tillgång till fast och mobil bredbandsuppkoppling med höga överföringshastigheter.

Nuläge: 78 procent hushåll, 76 procent arbetsställen samt 5 procent hushåll och 6 procent arbetsställen i glesbebyggda områden.

- Hälften av regionens invånare har högst 1000 meter till tätortsnära natur i grön kil

Nuläge: År 2010 – 48 procent

Mål 2: En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

Alla som bor, arbetar eller vistas i regionen har lika värde och rättigheter. Stockholmsregionen är öppen för olika sätt att leva och tänka. Alla har möjligheter att vara delaktiga och inkluderade i samhället. Invånare kan utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och blir bemötta på ett jämlikt sätt. Regionen erbjuder en bra start för alla människor, trygga uppväxtvillkor och möjlighet till etablering i arbets- och samhällslivet. Att leva i Stockholmsregionen innebär att alla har jämlika livsvillkor. Alla har också jämlika möjligheter till inflytande, resurser och ett ansvar som speglar befolkningens sammansättning. Regionen möjliggör interkulturella möten mellan människor från olika områden, med olika bakgrund och livsstil.

Delmål för år 2030

- Alla pojkar och flickor ska nå behörighet till gymnasieskolan.

Nuläge: 89 procent.

- Förvärvsfrekvensen bland utlandsfödda, exklusive födda i Norden, i åldersintervallet 20–64 år ska överstiga 75 procent för både kvinnor och män.

Nuläge: 63 procent.

- Kvinnor och män ska ha lika lön för lika arbete.

Nuläge: Inkomstgapet uttryckt i kvinnors andel av mäns inkomst är för medelinkomst 77 procent och för medianinkomst 84 procent.

- Könsfördelningen bland högre myndighetspersoner och politiker samt chefsyrken ska vara 50–50 mellan kvinnor och män, och en jämlik representation ska eftersträvas.

Nuläge: 61–39

Mål 3: En ledande tillväxt- och kunskapsregion

Stockholmsregionen erbjuder alla människor likvärdiga möjligheter att lyckas och utvecklas i sitt yrkesliv. Regionen främjar sysselsättning, kunskapsutveckling, innovation, företagande och entreprenörskap som bygger på att varje individs kompetens tas till vara och leder till grön tillväxt. Kvinnor och män, oavsett bakgrund, har goda förutsättningar för att driva verksamheter inom utbildning, forskning, näringsliv, kultur, offentlig sektor och civilsamhället. En väl fungerande kompetens- och bostadsförsörjning ger invånarna jämlika villkor att kunna bidra till en hög produktivitet och kunskapsintensitet som stärker regionens globala konkurrenskraft. Stockholmsregionen är internationellt erkänd för sina avancerade marknader, där nytänkande och trendskapande är viktiga inslag.

Delmål för år 2030

- Minst 90 procent ska nå gymnasieexamen med avgångsbetyg, åk 3 nationella program enligt GY11

Nuläge: 87,3 procent.

- Förvärvsfrekvensen hos befolkningen i åldersintervallet 20–64 år ska vara väl över 80 procent för både kvinnor och män.

Nuläge: 78,5 procent.

- Andelen sysselsatta med högre utbildning respektive sysselsatta inom kunskapsintensiva yrken ska vara minst 55 procent för både kvinnor och män.

Nuläge: 48 procent resp. 52,1 procent.

- FoU-investeringar som andel av BRP ska totalt överstiga 4,5 procent.

Nuläge: <4 procent resp. <3 procent.

- BRP per sysselsatt ska vara i topp 5 inom EU (NUTS 2).

Nuläge: topp 10.

Mål 4: En resurseffektiv och resilient region

Stockholmsregionen har en effektiv energi- och resursanvändning, framför allt när det gäller transporter och bebyggelse. Regionens miljöpåverkan minimeras i ett livscykelperspektiv, liksom beroendet av ändliga resurser vilket skapar förutsättningar för en god livsmiljö för regionens invånare. Regionen har en väl utvecklad förmåga att förebygga och hantera både okända och kända störningar i form av klimatförändringar, kriser, katastrofer eller resursknapphet. Regionens resiliens bygger också på social sammanhållning i samhället, där alla invånarna bidrar med sina resurser och erfarenheter till regionens utveckling.

Delmål för år 2030

- De direkta utsläppen av växthusgaser ska vara mindre än 2,3 ton per invånare.

Nuläge: 3 ton per invånare.

- Utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras.

Nuläge: ca 10 ton per invånare

- Den totala energianvändningen i Stockholmsregionen ska uppgå till högst 40 TWh.

Nuläge: 50 TWh.

- Andelen förnybar energi ska vara minst 75 procent.

Nuläge: Andel förnybar energi i Sverige är 52 procent.

- Hushållsavfallet ska ha minskat till högst 400 kg per person och år och minst 40 procent ska materialåtervinnas.

Nuläge: 480 kg per person respektive 30 procent.

- De genomsnittliga resorna per person och dygn med bil ska vara högst 6,5 kilometer.

Nuläge: 7,2 kilometer.

Prioriterade åtgärder

För att hantera regionens utmaningar och uppnå målen behövs det en tydlig inriktning för regionens samlade utvecklingsarbete under den kommande planperioden. Erfarenheten från den nuvarande planperioden är att alltför omfattande åtaganden splittrar såväl fokus som resurser och gör det svårt att åstadkomma en förändring. Regionen behöver kraftsamla kring de åtgärder som är mest

angelägna i det korta tidsperspektivet. Samtidigt behövs det en tydlig vägledning även för den långsiktiga utvecklingen, vilket även fungerar som motiv till de kortsiktiga prioriteringarna. I detta kapitel lyfts de åtgärder som anses prioriterade för genomförandet under kommande planperiod.

Prioriterade åtgärder är konkreta insatser eller insatsområden som behöver särskild uppmärksamhet i det korta tidsperspektivet, företrädesvis under planens giltighetstid, 2018–2026. De prioriterade åtgärderna möjliggör ett stärkt genomförande och en tydligare ansvarsfördelning mellan aktörer i regionen. Prioriterade åtgärder kan revideras inom ramen för planens giltighetsperiod.

Nedan beskrivs de olika åtgärdsområdena övergripande. Detaljerade åtgärdsplaner finns i dokumentet *RUFS 2050 Samrådsförslag* kapitel 6 *Prioriterade åtgärder*.

Knyt ihop regionen och bygg tätt, varierat och kollektivtrafiknära

I Stockholms län och i östra Mellansverige ska bostäder, verksamheter, arbetsplatser och andra funktioner koncentreras utifrån en flerkärnig och tät region och tillväxt och tät bebyggelse ska eftersträvas i kollektivtrafiknära lägen. Bebyggelsen ska vara varierad med avseende på bostadstyper och upplåtelseformer. Stadsmiljön och det offentliga rummet med torg, parker och grönområden ska utformas så att de blir stimulerande och rika på upplevelser. Alla invånare, oavsett kön, ska ha samma möjligheter till inflytande över boende och boendemiljö.

Säkra värden genom att leva klimatsmart, värna naturresurser och utveckla effektiva system

Stockholmsregionens aktörer ska tillsammans arbeta för att förvalta och utveckla kulturmiljö-, rekreations och naturvärden, samt värden i den bebyggda miljön. Alla invånares vardagsval ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Samtliga invånare ska ha likvärdiga och goda möjligheter till inflytande i beslutsprocessen kring klimat och energifrågor. Åtgärderna ska bidra till bättre livskvalitet och god hälsa hos regionens alla invånare och stärka regionens förutsättningar att uppnå målet *en tillgänglig region med god livsmiljö, samt målet en resurseffektiv och resilient region*.

Stärk konkurrenskraften med smart, grön och inkluderande tillväxt

I Stockholmsregionen ska politik, akademi och näringsliv samarbeta för att skapa förutsättningar och robusta miljöer för förnyelse, innovationer, entreprenörskap, utbildning och forskning. Organisationerna ska agera tillsammans för att ta bort barriärer,

könssegregerande och exkluderande strukturer i utbildning och arbetsliv så att regionens invånare, oavsett kön, kan utvecklas och ta tillvara på sina möjligheter. Stockholmsregionen ska bryta segregerande processer och stärka utvecklingen för en interkulturell och sammanhållen region med social mångfald.

Stockholmsregionens roll som en internationell nod ska stärkas genom att samverka med andra storstadsregioner, särskilt i Östersjöområdet och i norra Europa.

Åtgärder som stärker konkurrenskraften med smart, grön och inkluderande tillväxt stärker regionens förutsättningar att uppnå samtliga fyra övergripande mål.

Tematiska frågor och förhållningssätt

RUFS 2050 ska använda ett tvärsektorielt angreppssätt där en mängd frågor behandlas integrerat. Det är en förutsättning för att kunna göra lämpliga avvägningar mellan olika intressen. Men för att helhetsbilden ska bli komplett behövs också fördjupad kunskap om olika tematiska frågor när det gäller trender, utmaningar och möjligheter.

De förhållningssätt som redovisas inom varje fördjupningsområde är, till skillnad mot de prioriterade åtgärderna, tänkta som långsiktiga regionala spelregler för utvecklingsplaneringen som olika aktörer har att förhålla sig till.

Klimatpåverkan

En målsättning i Samrådsförslag RUFS 2050 är att det inte ska finnas några klimatpåverkande utsläpp i Stockholmsregionen år 2050. För att detta ska kunna uppnås krävs ett vässat angreppssätt inom en rad områden.

Sverige och Stockholmsregionen visar att låga och sjunkande klimatpåverkande utsläpp går att förena med stigande BNP. Stockholmsregionen har därmed en unik möjlighet att kliva fram som internationell förebild och visa att det går att förena en hög tillväxtambition med låg eller ingen klimatpåverkan. Att bli ledande i detta avseende kan både skapa ett gott anseende och ligga till grund för en innovationsdriven grön tillväxt.

Bostadsförsörjning

Bostadsbristen har lett till att priserna på bostadsrätter och äganderätter har ökat kraftigt i Stockholmsregionen. Även skillnaderna mellan resursstarka och resurssvaga områden har ökat, med socioekonomisk segregering som följd. Att alla invånare har

någonstans att bo är en fråga om livskvalitet och en viktig utgångspunkt för att Stockholmsregionen ska kunna växa.

Bostadsbyggandet behöver gå snabbt, men det ska även vara välplanerat och erbjuda möjligheter till inflytande. Syftet ska vara att skapa goda boendemiljöer med låg miljöpåverkan och att bidra till att skapa en resurseffektiv region med en god livsmiljö och minskade inomregionala, socioekonomiska skillnader.

Bostadsförsörjningen påverkar tillvaron för enskilda invånare i regionen och därmed regionens samlade utveckling. För att länet ska kunna vara en ledande tillväxt- och kunskapsregion krävs tillräckligt med bostäder i regionens alla delar – i varierande storlek och med olika upplåtelseformer och prislägen. Det är avgörande för att näringslivet, den offentliga sektorn och akademien ska kunna rekrytera arbetskraft, studenter och forskare.

Vikten av en tydlig inriktning och en långsiktig bostadspolitik är stor – det som byggs idag kommer finnas kvar under mycket lång tid. RUFSS 2050 blir en viktig grund för ett gemensamt agerande.

Transportsystemet

Alla – oavsett kön, ålder, etnicitet och fysisk förmåga – ska kunna nå arbetsplatser, bostäder, samhällsservice, kommersiellt utbud, natur, kultur och rekreation.

Målsättningen om att Stockholmsregionen ska vara utan klimatpåverkande utsläpp år 2050, ligger till grund för de förhållningssätt som lyfts i RUFSS 2050. För att uppnå den krävs både en transportsnål samhällsutveckling, teknikutveckling och energieffektivisering, samt en satsning på förnybar energi.

För att hålla samman regionen i en gemensam bostads- och arbetsmarknad är det särskilt angeläget att kapaciteten på vägar och spår över Saltsjö- Mälarsnittet är tillräcklig.

Tekniska försörjningssystem

Att regionens energiförsörjning fungerar och är robust är avgörande för regionens resiliens, det vill säga förmågan att klara störningar och kriser utan att tappa viktiga samhällsfunktioner. Hur energiförsörjningen är uppbyggd påverkar också regionens klimatpåverkan och konkurrenskraft, liksom invånarnas livskvalitet.

För att skapa förutsättningar för regionens invånare att leva resurseffektivt behöver resursåtgången och utsläppen minska och återvinningen och återanvändningen öka. Det behövs också bättre

lösningar för lagring och transporter. För att det här ska lyckas krävs förtätning, regional samverkan och satsningar på digital teknik. Att utveckla de tekniska försörjningssystemen omfattar dock inte enbart teknologi. För att nya tekniker ska kunna implementeras krävs bland annat beteendeförändringar, samverkan och mellankommunal samordning.

Regional ekonomi och förnyelse av näringslivet

Förutsättningarna för förnyelse och innovation måste ständigt förbättras. Näringslivet och den offentliga sektorn är beroende av att ha tillgång till rätt kompetens, vilket kräver att regionens arbetsmarknad är öppen, jämställd, jämlik och tillgänglig samt att regionen har ett väl fungerande utbildningssystem som matchar arbetsmarknadens behov, tillgång på bostäder och bra kommunikationer. Regionens förmåga till förnyelse och innovation är en viktig del i regionens resiliens mot ekonomiska störningar och kriser.

Stockholmsregionen hävdar sig mycket väl i den europeiska konkurrensen inom teknologi, innovationsförutsättningar och näringslivsstruktur. Regionen har också en fördelaktigare åldersfördelning än flera andra västeuropeiska länder tack vare den positiva nettomigrationen.

Arbetskraftsförsörjningen är beroende av att människor söker sig till regionen, men dessutom måste exkluderande strukturer på arbetsmarknaden försvinna. Nätverksrekryteringen står för 70 procent av tillsättningen av arbeten och leder till en segregerad arbetsmarknad. Den bör därför ersättas med mer jämlika rekryteringsvägar. Följaktligen har arbetsmarknadens utveckling en stor betydelse för den sociala hållbarheten.

För att invånarnas kompetens ska användas på bästa sätt är det viktigt att verka för social mobilitet och att länka samman områden med olika socioekonomiska mönster. Stockholmsregionen har en könssegregerad arbetsmarknad där män exempelvis utgör mindre än fem procent av dem som arbetar inom vård- och omsorg. Det är även ett skevt arbetskraftsdeltagande i regionen där särskilt sysselsättningsgraden för utrikesfödda kvinnor är lågt, vilket medför stora utmaningar.

Stockholms funktion som en internationell mötesplats spelar stor roll, liksom förekomsten av avancerade marknader med en hög grad av specialisering. Dagens globala näringsliv är beroende av personliga möten, ofta med kort varsel och på hög beslutsnivå.

Snabba och direkta kommunikationer, effektivitet och säkerhet är betydelsefulla konkurrensmedel. Vid en internationell jämförelse har Stockholmsregionen dock en låg internationell tillgänglighet. Att vara en liten storstadsregion i utkanten av Europa och samtidigt vara internationellt ledande är en svår utmaning för Stockholmsregionen. Det är därmed viktigt att arbeta för att stärka tillgängligheten och öka regionens attraktions- och konkurrenskraft.

Stockholmsregionen har alltmer gått mot en humanintensiv och högteknologisk tjänsteproduktion. Regionens välutbyggda digitala infrastruktur erbjuder näringslivet en attraktiv plattform för att utveckla och pröva nya tjänster

Stockholmsregionens arbetsmarknad tenderar att bli alltmer delad. Vissa yrkesgrupper försvinner eller får ändrade arbetsuppgifter medan andra kommer till. Behovet av välutbildad arbetskraft ökar medan antalet yrken med låga utbildningskrav minskar. Kravet på flexibilitet och en ständig kompetensutveckling ökar. Detta kan leda till att matchningen på arbetsmarknaden blir svårare och till en delning mellan hög- och lågutbildade.

Även geografiskt pågår en tudelning av arbetsmarknaden, där framför allt innerstaden och dess omgivningar alltmer domineras av tjänsteyrken som kräver hög utbildning, samtidigt som tillverkningsindustrin och yrken med låga utbildningskrav minskar. Detta innebär att det blir färre mötesplatser för människor från olika socioekonomiska grupper.

Det finns också inomregionala skillnader mellan regionens norra och södra delar. Befolkningsmässigt bor det ungefär lika många personer norr om Saltsjö-Mälarsnittet som söder om, men två tredjedelar av arbetsplatserna ligger på den norra sidan.

Bebyggelsestrukturens betydelse för den sociala hållbarheten

Stockholmsregionen kännetecknas av god tillgång till arbetsplatser och service, urbana kvaliteter, vatten och grönska. Det finns samtidigt stora inomregionala socioekonomiska skillnader mellan olika kommun- och stadsdelar. Det innebär ojämlika förutsättningar för invånarna när det gäller livsvillkor, folkhälsa, trygghet och möjligheten att ha makt över sin vardag.

De inomregionala socioekonomiska skillnaderna mellan regionens bostadsområden återspeglas även på regionens arbetsmarknad. OECD konstaterade redan 2006 i rapporten *Territorial Reviews* att den segregerade arbetsmarknaden är en av de största riskerna för en

hållbar tillväxt i Stockholmsregionen. För att Stockholmsregionen ska vara öppen, jämlik, jämställd och inkluderande och ha ett stort socialt kapital, måste detta beaktas i stadsbyggandet såväl som på arbetsmarknaden.

Idag är vissa delar av regionen isolerade från de områden som ligger runt omkring, vilket ger ett homogent bostadsbestånd, med ett lågt service- och kulturutbud och där det är långt till arbetsplatserna. Insatser och investeringar bör därför prioriteras till områden där de gör mest nytta och verkar för att minska de inomregionala socioekonomiska skillnaderna så det skapas mervärden för de kringboende, för olika stadsdelar och för regionen som helhet.

Hälso- och sjukvård

Landstingets övergripande mål om hälso- och sjukvården är förbättrad tillgänglighet och kvalitet, med en ekonomi i balans samtidigt som strategiska investeringar i utrustning och fastigheter genomförs och kompetensförsörjningen säkras. Grundläggande värderingar är att hälso- och sjukvården ska vara trygg, tillgänglig, tydlig samt modern och omtänksam. Målet är att länets befolkning ska bli allt friskare och ha ett stort förtroende för hälso- och sjukvården.

E-samhället

Stockholmsregionen har en god tillgänglighet till IT och en hög IT-mognad. Vissa delar av landsbygden och skärgården saknar dock utbyggt bredband och det råder inomregionala skillnader i användarkompetens. Tillgång till bredband är en förutsättning för att öka IT-användningen i samhället, för att kunna bo och driva företag i hela regionen och för att kunna ta till vara de möjligheter till ökad konkurrens- och innovationskraft som utvecklingen ger. Det är även viktigt för att regionens invånare ska kunna utöva sina medborgerliga rättigheter och skyldigheter.

Digitaliseringen påverkar allt mer av vardags- och arbetslivet. Den digitala klyftan, mellan dem som har tillgång till och tar till sig de digitala lösningarna och de som av olika orsaker inte har eller gör det, kommer att öka. För en socialt hållbar och inkluderande utveckling är det angeläget att den digitala grundkompetensen och infrastrukturen omfattar och når regionens alla invånare.

Digitaliseringen medför förändringar som i grunden ändrar spelreglerna för näringslivet. Den riktigt stora tillväxtpotentialen ligger i att hela näringslivet kan använda digitaliseringens alla möjligheter. Med sina starka sektorer och höga kunskapsfokus är Stockholmsregionen väl rustad.

Landsbygd och skärgård

För att utveckla regionens landsbygd och skärgård bör ny bebyggelse, verksamheter och trafiksatsningar koncentreras till utpekade områden. Det minskar utspridning av bebyggelsen och skapar förutsättningar för kollektivtrafik, offentlig service, ett lokalt näringsliv och ett levande lokalsamhälle.

Stockholmsregionens landsbygd och skärgård har ett värde för hela länet – som boendemiljö, som rekreationsområde, som arbetsplats och som besöksmål. I RUFS 2010 behandlas landsbygden endast kortfattat. I arbetet med RUFS 2050 arbetar därför landstinget med att fördjupa förhållningssätten och gestaltningen av länets landsbygd.

Att vara en del av landets största storstadsregion innebär en rad fördelar, bland annat en större arbetsmarknad och ökade möjligheter till utbildning, turism, lokala marknader, lokal service och kollektivtrafik. Samtidigt medför närheten till staden en ökad konkurrens om marken, speciellt i tätortsnära lägen, vilket på vissa håll resulterar i förhöjda markpriser och en konflikt mellan bebyggelse och areella näringar.

Grön- och blåstruktur, samt ekosystemtjänster

I ett nationellt och europeiskt perspektiv är växt- och djurlivet, tillgång till rent vatten och tätortsnära grönområden i Stockholmsregionens unikt på många sätt.

Den regionalt utpekade grönstrukturen består både av tätortsnära gröna kilar och stora samlade rekreations-, natur- och kulturmiljövärden. De gröna kilarna som pekas ut i Samrådsförslaget RUFS 2050 består av stora, sammanhängande grönområden nära bebyggelsen. De förser invånarna med viktiga och hälsofrämjande ekosystemtjänster – exempelvis dagvattenrening, luftrening, flödesreglering och bostadsnära natur- och rekreationsvärden.

Kommunala översiktsplaner och regionala program uttrycker en stark vilja att bevara de gröna kilarna, samtidigt som kilarna är strategiska markområden i anslutning till den samlade bebyggelsestrukturen. Markanspråken för utbyggnad av bostäder, anläggningar och verksamheter som massupplag, depåer och infrastruktur ökar i storstadens närhet, vilket ställer ökade krav på mellankommunal samordning. Samband och värden över kommungränser måste uppmärksammas, för att kilarnas funktioner och värden inte ska försvinna.

Begreppet blåstruktur är ett sätt att förklara att allt vatten – sjöar, vattendrag, hav och grundvatten – hänger ihop i ett nätverk som skapar ett sammanhängande vattenlandskap. En del av den synliga blåstrukturen är Mälaren, som förser två miljoner människor i Mälardalen med dricksvatten. En annan del är Östersjön med sin unika skärgård och sitt känsliga ekosystem. Dessutom finns en mängd mindre sjöar och vattendrag som utgör viktiga rekreationsområden och miljöer för olika vattenlevande arter. Blåstrukturen skapar också möjligheter till rekreation, transporter, olika vattenanknutna näringar och attraktiva boenden. Precis som grönstrukturen behöver blåstrukturen beaktas i planeringen av ny bebyggelse och infrastruktur.

Både den tätortsnära grönstrukturen och landsbygden genererar en rad ekosystemtjänster, det vill säga tjänster från naturen som människor har nytta av. Exempel på ekosystemtjänster är livsmedel, vattenrening, naturupplevelser och energi. Viktiga ekosystemtjänster i den urbana miljön är rekreation, upplevelsevärden, luftrening, temperatursänkning och vattenrening. Kolonilotter och villaträdgårdar är viktiga boendemiljöer för pollinerare och den tätortsnära grönstrukturen består ofta av gammal skog med hög biologisk mångfald.

Kultur och kulturmiljö

Kulturaktiviteter är en sammanbindande kraft i samhället. Att ha tillgång till interkulturella mötesplatser för upplevelser och deltagande är avgörande för ett inkluderande samhälle. Tillgången till kulturupplevelser, folkbildande insatser och eget skapande bidrar till nya möten och ett rikare liv för människor i regionen.

Kulturella aktiviteter förutsätter ofta dialog och samarbeten, fungerar som brobyggare mellan människor och stärker tilliten i samhället. Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma att det även krävs en aktiv kulturpolitik för att undanröja hinder, tillgängliggöra kultur för alla och därmed inte befästa skillnader. Utmaningen består i att ännu tydligare synliggöra kulturens möjligheter att bidra till sammanhållning.

Kvaliteten och bredden på regionens kulturliv är en av grundpelarna för hur en region uppfattas och kan bidra till att Stockholmsregionen uppfattas som tillgänglig, öppen, inkluderande och ledande. Kultur attraherar både boende och besökare och har en viktig roll i en hållbar stads- och landsbygdsutveckling.

Storregional samverkan

Målet för samverkan och planering i östra Mellansverige (ÖMS) är stärkt hållbar konkurrenskraft genom effektiv resursanvändning och samverkan i en storregional struktur som främjar den funktionella sammankopplingen inom ÖMS.

Östra Mellansverige, ÖMS, står för omkring hälften av Sveriges befolkning, sysselsättning och BNP, och regionen genererar upp till två tredjedelar av tillväxten i landet. En ÖMS-region som geografiskt blir allt mer integrerad samt där befolkningen och sysselsättningen expanderar, ställer stora krav på en väl fungerande teknisk infrastruktur, inte minst på det transportnät som möjliggör den växande inomregionala arbetspendlingen.

Den grundläggande ambitionen för ÖMS-samarbetet är att skapa en samsyn och möjliggöra en gemensam planeringsprocess där samma utgångspunkter för planeringen gäller och där RUFs- och RUS-processer samordnas mellan länen. Ett utvecklat samarbete ska leda till bättre resultat och vara mer resurseffektivt än om varje län driver sina egna utvecklingsprocesser, utan koordinering med övriga län och viktiga aktörer i ÖMS-regionen.

Säkerhet och beredskap

Eftersom frågan är ny i RUFs-sammanhang finns det ett behov av att fördjupa kunskapen kring vad som är relevant för den regionala utvecklingsplaneringen gällande säkerhet och beredskap. Inte minst behövs det ökad kunskap kring hur den regionala utvecklingsplaneringen på effektivaste sätt hanterar sociala risker. Ambitionen är att RUFs ska bidra till att utveckla Stockholmsregionens säkerhetsmedvetande om förväntade och oförväntade händelser och kriser.

Omvärldsanalyser visar på en ökad oro i världen och att det finns risk för social oro i Stockholmsregionen, bland annat på grund av ökade inomregionala socioekonomiska skillnader, skillnader i levnadsförhållanden och ett behov hos vissa grupper i samhället att göra sig hörda. Många frågor har en stark koppling till strukturella förutsättningar och det finns ett ökat intresse av att arbeta mer proaktivt och förebyggande. Särskilt när det gäller sociala risker behöver blicken lyftas till förhållanden på samhällsnivå eftersom de har sin grund i strukturella orsaker, till exempel arbetslöshet och exkludering.

Grundorsakerna till sociala risker hänger samman med social hållbarhet. Arbetet med att förebygga dessa oroligheter och bygga

ett resilient samhälle ställer därför högre krav på ett tvärsektoriellt angreppssätt och samverkan. Lösningen är inte att skapa kortsiktiga skyddsåtgärder, utan arbetet måste inriktas på mer långsiktiga åtgärder som utgår ifrån invånarnas livsvillkor, sammanhållning och inkludering i samhället.

De globala klimatförändringarna påverkar i sin tur alla delar av samhället. Blötare vintrar, torrare somrar, stigande hav och förändrade flöden i vattendrag och sjöar kan öka riskerna för översvämningar, ras och skred. Infrastruktur och bebyggelse, dagvattenhantering med mera måste allt mer anpassas för att hantera de förväntade förändringarna i klimatet. Genom att vara medveten om de möjliga framtida konsekvenserna av klimatförändringarna går det att minska samhällets sårbarhet genom fysisk planering och bygga ett långsiktigt robust samhälle.

Samlad konsekvensbedömning

RUFS 2050 har stärkt hållbarhet som fokus med mål som eftersträvar ett integrerat hållbarhetsperspektiv för såväl social, som miljömässig, och ekonomisk hållbarhet. Enligt lagstiftningen ska en regionplan alltid miljöbedömas och bedömningen ska dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB-förordningen, SFS 1998:905).

När det gäller avgränsningen i tid så är bedömningarna fokuserade på läget år 2050, det vill säga samrådsförslagets horisontår för hela planen. Stockholms län är administrativ gräns för regionplaneuppdraget och de regionala utvecklingsfrågorna, men det finns även funktionella samband som sträcker sig utanför länets gränser.

Samrådsförslagets påverkan på regionala system och samband

Samrådsförslaget påverkan på regionala system och samband görs med avseende på transporter och tillgänglighet, bostäder och bebyggelse, teknisk försörjning samt grön- och blåstruktur. För transportsystemet kan konstateras att samrådsförslaget bygger på nationella transportinfrastrukturplaner och förhandlingsöverenskommelser som är finansierade i det korta perspektivet. Utvecklingen i det medellånga perspektivet är mycket svår att bedöma. Om regionen år 2050 ska vara utan klimatpåverkan kommer svåra val att behöva göras vad gäller framtida investeringar i transportsystemet redan i närtid, vilket samrådsförslaget kunde vara tydligare med.

Det är omöjligt att bedöma i hur stor utsträckning samrådsförslaget kommer att bidra till att fler bostäder byggs. För regionen har en regionplan en roll att göra avvägningar mellan allmänna intressen, kommunala, regionala och nationella målsättningar. Detta behöver stärkas till utställningsförslaget av RUFSS 2050.

För grönstrukturen visar samrådsförslagens analyser att det är möjligt att tillföra de volymer av ny bebyggelse som behövs utan att grönstrukturen påverkas. Att detta är möjligt i teorin är dock ingen garanti för att utvecklingen lokalt kommer att följa denna princip. Starkt mellankommunalt samarbete, fortsatt fördjupade kunskapsunderlag, samt en tydlig regional målbild krävs för att grönstrukturens utbredning, värden och kvaliteter ska kunna bevaras och utvecklas samtidigt som regionens befolkning växer kraftigt.

Konsekvenser för de som bor och verkar i regionen

De konsekvenser samrådsförslaget skulle få för dem som bor och verkar i regionen analyseras från fyra perspektiv: konsekvenser för individer och hushåll (där även påverkan på hälsa hanteras), konsekvenser för olika samhällsgrupper, konsekvenser för den sociala sammanhållningen i stort, samt konsekvenser för näringslivets aktörer, företagen. Samrådsförslaget har en uttalad ambition att sätta människan i fokus i regionens utveckling. I många avseenden görs just detta, inte minst i de delar som rör mål för utbildning och deltagande på arbetsmarknaden. När det gäller den fysiska miljöns påverkan på individer och hushåll behöver mål, åtgärder och förhållningssätt kompletteras med tydligare skrivningar och ställningstaganden avseende den lokala livsmiljön.

Samrådsförslagens innehåll svarar mot många olika gruppers behov och förutsättningar. Fokus ligger i första hand på socioekonomiska grupper och jämställdhet mellan män och kvinnor, äldre- och barnperspektiven är mindre uttalade. En förtätning av regionen bedöms innebära både utmaningar och möjligheter för alla bedömda grupper. Dock behöver samrådsförslaget utvecklas med avseende på lokala livsmiljöer för barn och äldre.

Det arbete för att kartlägga inomregionala socioekonomiska skillnader som inletts av landstinget behöver fortsätta. Slutsatserna från arbetet bör i högre utsträckning än nu påverka samrådsförslagens prioriteringar och ställningstaganden. Sammantaget bedöms samrådsförslagens åtgärder och förhållningssätt innebära en styrning mot en mer socialt sammanhållen region.

Samrådsförslagets prioriterade åtgärder, att utveckla kunskapen om hur den fysiska planeringen kan skapa förutsättningar för social sammanhållning, samt att genomföra hållbarhetsbedömningar i bostadsplaneringen. Bedömningen är att planförslaget tydligt har satt det internationellt konkurrensutsatta näringslivets behov i fokus. Den roll som näringslivet och arbetsmarknadens funktion har för att uppnå sociala målsättningar är mindre tydligt artikulera. Ett tydligare uppmärksammande av de behov som nystartade, små eller medelstora företag har skulle stärka planförslaget.

Miljökonsekvenser

Samrådsförslagets övergripande karaktär gör att dess konsekvenser för naturmiljö, kulturmiljö och ekosystemtjänster är mycket svåra att bedöma. Ambitionerna i samrådsförslaget är dock höga. Den tydliga inriktningen på bevarande av de gröna kilarna, stärkande av svaga samband och koncentration av bebyggelse till kollektivtrafiknära lägen ger generellt sett en bra grund att stå på. Det finns risk för en påtaglig påverkan på regionens naturmiljöer när en stor mängd ny bebyggelse och transportinfrastruktur ska tillföras under kort tid. Förtätningen kan få konsekvenser för kulturmiljön då ursprungliga stadsplanekvaliteter med bebyggelse i samspel med natur riskerar att försvinna. Arbetet med att ta tillvara och vårda kulturmiljön behöver genomsyra all fysisk planering. Samrådsförslaget saknar tydliga och konsekventa ställningstaganden i detta avseende, vilket behöver utvecklas.

Jämfört med tidigare planer måste samrådsförslaget sammantaget sägas ha höjt ambitionerna rejält för såväl klimatpåverkan som annan miljöpåverkan. Genom målsättningen att år 2050 vara en region utan klimatpåverkande utsläpp görs klimatfrågan till en ram inom vilken resten av planförslaget utformas. Detta är positivt och ligger i linje med nationell och internationell politik.

Genomförbarhet och ekonomiska effekter

Planens genomförbarhet och ekonomiska effekter är svårbedömda eftersom flera konkreta avvägningar och ställningstaganden skjuts till senare planering. Över lag bedöms dock samrådsförslaget vara minst lika genomförbart som den nu gällande planen RUF 2010. I konsekvensbeskrivningen förs principiella resonemang om de samhällsekonomiska effekterna, effekterna på den offentliga ekonomin, samt effekterna på regionens hushåll och företag.

Samlad bedömning

Sammanfattningsvis speglar delmålen för 2030 relativt väl de långsiktiga ambitionerna för 2050. Mot bakgrund av de stora förändringarna i omvärlden just nu är dock bedömningen om måluppfyllelse 2050 behäftad med stora osäkerheter. Som riktningsskildare och som grund för prioriteringar torde dock delmålen kunna fungera tämligen väl. Sammantaget bedöms samrådsförslaget styra mot en jämlik region. Kopplingen mellan förslagets mer allmänna resonemang om jämlikhet, dess målbilder och delmål, åtgärder och förhållningssätt brister dock bitvis. Det finns därför behov av att speciellt bevaka hur jämlikhetsperspektivet hanteras i efterföljande planering.

Samrådsförslaget har högt satta ambitioner på miljöområdet. De miljömässiga konsekvenserna om planen i slutändan inte antas gå inte att bedöma utan att ägna sig åt ren spekulation. Bedömningen är dock att en framtid utan en ny RUFSS 2050 innebär risk för att miljöförhållandena på sikt försämrans.

Den samlade bilden av bedömningen är att samrådsförslagets negativa konsekvenser är begränsade och står i proportion till de stora nyttor som uppstår för de som bor och verkar i regionen om planen genomförs. Bedömningen försvåras av att samrådsförslaget är generellt skrivet och har mycket breda mål- och åtgärdsformuleringar. Detta gör det goda med sig att många aktörer kan ställa sig bakom planen. Baksidan är att svåra avvägningar och prioriteringar mellan motstående intressen skjuts till senare beslutsfattande.

Risken är då att beslut fattas under större tidsnöd och med sämre underlag än under RUFSS-processen. En stor utmaning i regionens utveckling framöver är att omsätta höga ambitioner på det sociala området i konkreta åtgärder som ger resultat. Vidare att säkerställa att investeringar i bebyggelse och infrastruktur bidrar till att sociala mål nås.

I samrådsförslaget saknas en analys av i vilken mån de redan beslutade och resurskrävande överenskommelser och investeringsplaner som inarbetats i planen är anpassade till samrådsförslagets sociala och miljömässiga målsättningar. Det är angeläget att så snart som möjligt inleda ett arbete med att samordna mål och underlag för planeringen så att regionala och statliga aktörer utgår från målsättningar och prognoser som inte i väsentliga avseenden skiljer sig åt.

Slutligen konstateras i konsekvensbedömningen att det är ett stort steg framåt jämfört med tidigare planering att samrådsförslaget bland delmålen lyfter behovet av att minska den indirekta klimatpåverkan som konsumtionen ger upphov till. Även denna fråga behöver fördjupas.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen har tagit del av Stockholms läns landstings *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUFSS 2050*. Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till den vision och de mål som presenteras i RUFSS 2050. Förvaltningen anser att den riktning som anges i visionsdokumentet är positiv så till vida att det ligger i linje med den viljeriktning som Stockholms stad har satt.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser det positivt att de socioekonomiska utmaningarna lyfts fram mer konkret i RUFSS 2050 än i tidigare RUFSS 2010. I likhet med den kartläggning av socioekonomiska skillnader som hållbarhetskommissionen för Stockholms stad har presenterat, visar även RUFSS 2050 att det finns påtagliga risker för regionens tillväxt och konkurrenskraft om dessa skillnader inte ges utrymme i utvecklingsplanen. Förvaltningen är med bakgrund av detta positiv till att inomregionala socioekonomiska skillnader mellan regionens bostadsområden ska beaktas i stadsbyggandet likväl som inom arbetsmarknaden. Förvaltningen anser dock att samrådsförslaget saknar konkreta förslag på hur detta ska ske och på vilket sätt berörda kommuner, myndigheter och organisationer bör agera i sitt utvecklingsarbete.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till att den segregerade arbetsmarknaden i regionen lyfts fram i RUFSS 2050 som ett utvecklingsområde men även som en risk för tillväxt. I likhet med RUFSS 2050 anser förvaltningen det viktigt för regionens framtida arbetsmarknad att exkluderande strukturer försvinner och ersätts av mer jämlika rekryteringsvägar. Ett sätt att göra detta är att arbeta in sociala klausuler i offentlig upphandling. Här ser förvaltningen en utvecklingspotential för samrådsförslaget då det tydligare kan framgå att detta förespråkas i RUFSS 2050. Sociala klausuler i upphandling kan i detta sammanhang vara direkt kopplade till de planerade strukturella projekt som föreslås.

För att bättre möta arbetsmarknadens krav på välutbildad arbetskraft anser arbetsmarknadsförvaltningen att utbildning och andra kompetenshöjande insatser är ett viktigt framtida fokusområde för regionen. Detta kan med fördel ske genom den regionala samverkan

som föreslås i RUFSS 2050 för att öka utbudet och tillgängligheten av utbildning för invånarna. Samtidigt anser förvaltningen att det är viktigt att kommunerna även fortsättningsvis ges utrymme att göra lokala avvägningar och satsningar på prioriterade områden eller grupper.

I RUFSS 2050 lyfts obalansen mellan södra och norra sidan av regionen fram. Konkret innebär obalansen att det befolkningsmässigt bor ungefär lika många personer norr om Saltsjö-Mälarsnittet som söder om det medan två tredjedelar av alla arbetsplatser i regionen ligger på den norra sidan. Arbetsmarknadsförvaltningen anser att en regional utvecklingsplan behöver utarbeta mer konkreta förslag på hur denna obalans ska åtgärdas så att obalansen inte görs permanent.

I RUFSS 2050 presenteras möjligheterna med ökad storregional samverkan. Bättre kommunikationer och ökad digitalisering kommer i framtiden att vidga arbetsmarknaden och göra den mindre lokal. Förvaltningen anser dock att detta även innebär vissa risker för invånare som redan idag har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det kan finnas anledning att reflektera kring eventuella undanträngningseffekter på arbetsmarknaden som ökad flexibilitet och fysisk och digital tillgänglighet skapar. Ett ökat arbetskraftsutbud kan skapa en ökad konkurrens om befintliga arbeten men även på sikt höja kunskapskraven för de arbeten som idag klassas som lågkvalificerade. Förvaltningens erfarenhet är att det ofta är resursstarka individer som gynnas av denna form av utveckling. Med bakgrund av detta anser förvaltningen att samrådsförslaget skulle med fördel kunna inkludera dessa aspekter i en konsekvensbedömning.

Sammanfattningsvis anser arbetsmarknadsförvaltningen att RUFSS 2050 som ledstjärna för regionens gemensamma utvecklingsarbete är positiv och motiverande. Samrådsförslaget har lyckats att sammanväva olika kompetensområden och strukturella strategier i en gemensam vision som tydligt visar riktningen för det framtida utvecklingsarbetet.

Bilagor:

1. Remissbrev - Samråd ÖMS 2050
2. Remiss - RUFSS 2050 och ÖMS 2050 Samråd, sammanfattningar